

EWA BARTECZKO
(1947-2023)

26 stycznia 2023 r. zmarła Ewa Barteczko nasza koleżanka z Biblioteki Narodowej i Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego Okręgu Warszawskiego SBP.

Urodziła się 6 maja 1947 r. w Cieszynie. Rodzice, Stanisław i Walentyna, poznali się w czasie wojny w niemieckim obozie pracy na Śląsku. Następnie mieszkali w Warszawie, gdzie Ewa ukończyła szkołę podstawową. Przez pewien czas ojciec pracował jako korespondent Polskiej Agencji Prasowej w Chinach. Tam Ewa kontynuowała naukę w szkole średniej. W 1966 r. uzyskała maturę w Liceum Ogólnokształcącym im. R. Traugutta w Warszawie i rozpoczęła studia na Wydziale Filologii Polskiej i Słowiańskiej na Uniwersytecie Warszawskim, na kierunku filologia rosyjska. Po uzyskaniu w czerwcu 1971 r. dyplomu z wyróżnieniem, rozpoczęła studia doktoranckie na macierzystym Wydziale, z których zrezygnowała we wrześniu 1972 r. i w marcu 1973 r. podjęła pracę w Bibliotece Narodowej, najpierw w Zakładzie Katalogów Centralnych (1973-1975), następnie w Zakładzie Informacji Naukowej – ZIN (1976-1995), którym kierowała w latach 1984-1995. Od 1995 r. do odejścia na emeryturę w 2007 r. kierowała Działem Informacji i Udostępniania Zbiorów. Była niezwykle

sumienną, zaangażowaną i skromną pracowniczką Biblioteki Narodowej, w której przepracowała 35 lat, awansując od młodszego bibliotekarza do stanowiska starszego kustosa, kierownika dużego i ważnego Działu Informacji i Udostępniania Zbiorów. Zawsze jakby na drugim planie, służyła swoją rozległą wiedzą ogólną i specjalistyczną, językową. Jej kierowniczką w ZIN, Mirosława Kocięcka, w 1983 r. w opinii zawodowej napisała o Ewie tak: „Bardzo zdolna, inteligentna. Wyróżnia się niezależnością i dojrzałością sądów. Cechuje ją także dociekliwość i wnikliwość przy prowadzeniu wszystkich prac, zarówno koncepcyjnych, jak i związanych z bieżącą działalnością informacyjną. Jest przy tym pracowita, dokładna i systematyczna [...]. W pracy zespołowej wykazuje duży takt, jest życzliwa i koleżeńska”. Za działalność bibliotekarską Ewa została odznaczona w 1986 r. Srebrnym Krzyżem Zasługi, a w 2003 – Złotym.

Połowa życia zawodowego Ewy Barteczko przypadała na okres, gdy działalność informacyjna opierała się na katalogach i kartotekach kartkowych, informacjach udzielanych czytelnikom bezpośrednio, telefonicznie lub przygotowywaniu kwerend w odpowiedzi na pytania i prośby listowne. Praca w ZIN wymagała współpracy z różnymi komórkami BN, ale przede wszystkim inteligencji, odczytania, orientacji w najróżniejszych zagadnieniach życia naukowego i społecznego, bo użytkownicy zgłaszali się z pytaniami ze wszystkich możliwych dyscyplin. Dodatkową cechą pracownika mającego na co dzień kontakt z czytelnikiem – użytkownikiem informacji była uprzejmość, cierpliwość, empatia i chęć pomocy. Ewa spełniała te warunki.

W latach 90. XX w. BN i biblioteki w Polsce zaczynały się automatyzować. Wówczas pojawiły się zagraniczne bazy danych. Dla pracowników ZIN było to nowe wyzwanie, w którym Ewa także się odnalazła i wówczas już jako kierowniczką działu wprowadzała w życie. To także okres, gdy BN przenosiła się z ul. Hankiewicza do budynków na Pola Mokotowskie. Otwierano nowe czytelnie ogólne i specjalistyczne, które podlegały jej jako kierownicze działu. Były to prace i koncepcyjne, i logistyczne, i wręcz fizyczne, a w każdym razie wymagające wielkiej wyobraźni, aby mimo trwającej przeprowadzki, meblowania, ustawiania księgozbiorów podręcznych, a w czytelniach i ZIN były to setki woluminów, wszystkie zakłady i sekcje działały sprawnie.

Można wskazać trzy główne obszary zainteresowań zawodowych Ewy: Biblioteka Narodowa jako główna biblioteka państwa i jej współpraca z bibliotekami w kraju w realizacji działalności informacyjnej; obsługa użytkowników BN i każdej innej biblioteki, zwłaszcza naukowej; przygotowanie i organizacja warsztatu informacyjnego odpowiadającego potrzebom i warunkom technologicznym. Znajdowało to odbicie w jej publikacjach ogłaszanych głównie na łamach „Biuletynu Informacyjnego Biblioteki Narodowej” i „Bibliotekarza”. Warto tu wspomnieć dyskusję

redakcyjną dotyczącą roli Biblioteki Narodowej (*Czym jest, a czym powinna być centralna księżnica państwa. Dyskusja redakcyjna*, „Biuletyn Informacyjny BN” 1998, nr 1-2). O BN wypowiedziała się również w artykule *Biblioteka Narodowa – dla kogo? Pytania i dylematy* („Biuletyn Informacyjny BN” 1998, nr 3) oraz w rozmowie *Narodowa nie dla dzieci?* („Gazeta Wyborcza” 2000, nr 93 z 19.04).

Podobnie, jak jej poprzedniczka, kierowniczką ZIN Mirosława Kocięcka, zwracała uwagę na kompletność i aktualizację warsztatu informacyjnego. Wraz z Joanną Pasztaleniec-Jarzyńską opracowała informator *Polskie wydawnictwa informacyjne 1945-1981* (1985). Było to w okresie, gdy w działalności informacyjnej dominowały kartoteki kartkowe, a w BN było ich blisko 100. W tamtym czasie *Informator* stanowił istotną pomoc dla bibliotek naukowych w kraju. Ewa interesowała się działalnością informacyjną bibliotek warszawskich, zwłaszcza tych o statusie naukowym. W centrum jej zainteresowania jako kierowniczką Działu Informacji i Udostępniania Zbiorów była przede wszystkim działalność informacyjna, ale także czytelnie, wypożyczenia międzybiblioteczne, zabezpieczenie zbiorów i, niestety, także zdarzające się kradzieże i niszczenie (zakreślanie, wycinanie stron) dokumentów. Pisała o tym zjawisku, znanym każdej bibliotece na świecie, uznając jednak, że mimo zdarzających się przypadków, zbiory BN są bezpieczne (*O kradzieżach zbiorów w bibliotekach*, „Cenne, Bezcenne, Utracone” 1998, nr 5); *Przestępstwa w bibliotece?*, „Bibliotekarz” 1998, nr 6; *Książki bezpieczne*, „Gazeta Wyborcza” 2000, nr 29 z 4.02, polemika). Interesowały ją zmiany technologiczne, prawne, organizacyjne w polskich bibliotekach, zwłaszcza w perspektywie wejścia do Unii Europejskiej.

Tłumaczyła na język rosyjski teksty bibliotekarskie, m.in. informator o Dziale Informacji i Udostępniania autorstwa Danuty Rymczy-Zalewskiej (1985), teksty do „Zeszytów Przekładów”, wydawanych przez Instytut Książki i Czytelnictwa BN oraz wiele tekstów na potrzeby ZIN, Działu Informacji i Udostępniania Zbiorów oraz Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Trzeba też wspomnieć o wystawie, którą Ewa wraz z koleżanką z ZIN Anną Szczęśnowicz przygotowała w 2003 r. Wystawa powstała z inspiracji ówczesnego dyrektora BN Michała Jagiełły w ramach cyklu wystaw „Nasi sąsiedzi – nowe spojrzenie”. Była poświęcona kontaktom literackim i kulturalnym polsko-rosyjskim, a nosiła tytuł „Między odrzuceniem a fascynacją. Polska – Rosja : z dziejów kontaktów kulturalnych”. Wystawa gościła w bibliotece narodowej w Petersburgu i bibliotece państwowej w Moskwie. Miała wersje językowe polską, rosyjską i angielską. Dodatkowym rezultatem prac nad wystawą był obszerny wybór wierszy zatytułowany *Między obcością a zauroczeniem. Polscy poeci o Rosji i rosyjskich poetach*. Wyboru wierszy dokonały E. Barteczko i A. Szczęśnowicz, a wydała Biblioteka Narodowa w 2003 r.

Ewa udzielała się także w SBP, którego członkiem była od 1978 r. W latach 80. była wiceprzewodniczącą i sekretarzem Koła SBP w BN. W latach 1986-1989 wchodziła w skład Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Informatorem Bibliotekarza i Księgarza”, pełniąc funkcję sekretarza redakcji. W kadencji 2001-2005 była członkiem Zarządu Okręgu Warszawskiego SBP i tu także pełniła funkcję sekretarza. W 2001 r. została wybrana na delegata na Zjazd założycielski nowego Okręgu Mazowieckiego SBP. Ale w ostatniej dekadzie koncentrowała się na działalności Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego Oddziału Warszawskiego SBP, którego członkiem była od grudnia 2009 r., a przez dwie kadencje (2013-2022) jako członek zarządu Zespołu pełniła funkcję sekretarza. Pisała teksty do tomików serii „Bibliotekarze Polscy we Wspomnieniach Współczesnych”. Jej autorstwa są biogramy: Mirosławy Kocięckiej (t. 11), Wandy Stachewicz (t. 13), Marii Manteufflowej (t. 14), Danuty Rymczy-Zalewskiej (t. 16) oraz Joanny Pasztaleniec-Jarzyńskiej (t. 18). Wraz z Elżbietą Dudzińską była redaktorem tomu 16 *Zostawili swój ślad ... : bibliotekarze zmarli w latach 2011-2018* (2019). W tomie 18 przyszło nam zamieścić wspomnienie o Ewie.

Od kilku lat, w ramach Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego przygotowywaliśmy biogramy, zamieszczane na portalu SBP, przypominające okrągłe rocznice zmarłych bibliotekarzy. Ewa brała w tym udział, opracowując w każdym roku kilka biogramów. Była zaangażowana w podjęte przez Zespół opracowywanie i weryfikację haseł do Wikipedii. Przygotowała hasła dla prof. Konrada Zawadzkiego i Mirosławy Kocięckiej, uzupełniała hasła Zdzisława Jagodzińskiego, dyr. Biblioteki Polskiej w Londynie i Władysława Bienkowskiego, dyr. BN. Miała przygotować hasło dla Joanny Pasztaleniec-Jarzyńskiej, o której mówiła na spotkaniu wspomnieniowym Zespołu pod koniec września 2022 r.

Szanowała i ceniła swoje poprzedniczki kierujące Zakładem Informacji Naukowej. Wzorem dla niej była jej bezpośrednia przełożona Mirosława Kocięcka. Już jako jej następczyni na stanowisku kierowniczkii ZIN, Ewa napisała jej biogram do „Biuletynu Informacyjnego BN” (2006, nr 2/3) i „Przeglądu Bibliotecznego” (2007, z. 1). Dodajmy, że opracowała także hasło dla Mirosławy Kocięckiej do *Słownika pracowników książki polskiej* (Supl. III, 2010), zdążyła również w 2022 r. zamieścić jej hasło w Wikipedii. W tekstach podkreślała rolę Kocięckiej jako dobrej kierowniczkii, która dbała nie tylko o realizację zadań Zakładu, ale także dobrą atmosferę w zespole pracowniczym, o szacunek dla czytelnika, aby nie odszedł z biblioteki nie obsłużony najlepiej, jak to tylko możliwe. Ewa nie tylko doceniała te cechy kierowniczki, ale sama, gdy przejęła kierownictwo Zakładu, a potem Działu, tak właśnie postępowała. Była uczynna, życzliwa, sprawiedliwa, empatyczna wobec pracowników i użytkowników.

Ewa była lubianą i lojalną koleżanką, pamiętającą o życzeniach imiennych i świątecznych. Była prawdziwie dobrym, uczciwym, wrażliwym

człowiekiem. Jej pogrzeb odbył się 9 lutego 2023 r. na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie, gdzie została pochowana w grobie rodzinnym. W imieniu środowiska bibliotekarskiego pożegnała ją Janina Jagielska, Przewodnicząca Zespołu Historyczno-Pamiętnikarskiego Okręgu Warszawskiego SBP.

Jadwiga Sadowska

Wspomnienia wpłynęły do Redakcji 24 lutego 2023 r.